

ਅਨਿਲ ਖੇਤਰਪਾਲ, ਜੇ.

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਬੂੜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦੇਹ

2001 ਦਾ ਆਰਐਸਏ ਨੰਬਰ 414

12 ਮਾਰਚ, 2019

A) ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1908—S.100—ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ— ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਪੁਰਖੇ ਦੀ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਈਡਿੰਗ— ਹੋਲਡ, ਨਹੀਂ— ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਸਟਾਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ—ਇੱਕ ਵਾਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਗਲਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਲੀਲ ਵਾਲਾ ਕੇਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਅਤੇ ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਢੰਗ ਹੈ। ਸੰਪਤੀ. ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਸਵੈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਝੁਕਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਗਏ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਜੋ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2017(4) PLR 729. ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਸਟਾਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਭੋਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ

ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 11)

ਅ) ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908—S.100—O.7 R.I.—ਧਾਰਾ j (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) — ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵੇ— ਕੀ ਕਿਸੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ (ਪਲੇਇੰਟ) ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? - ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਰਡਰ 7 ਨਿਯਮ 1 ਕਲਾਜ਼-ਜੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਧਿਰ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਪਈ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲੰਬਿਤ ਜਾਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੱਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਤੱਥ—ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ , ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਗਲਾ ਕਾਰਨ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਰਡਰ 7 ਨਿਯਮ 1 ਕਲਾਜ਼-ਜੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਧਿਰ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਪਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲੰਬਿਤ ਜਾਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ VII(1)(j) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ:-

" ਪੈਰਾਲੀਟ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵੇ।- ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ:-

(a) -----(i)

(j) ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਕਿ ਇੱਕੋ ਹੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲੇਗਾ।

(ਪੈਰਾ 13)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ , ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਪੈਰਾ 14)

(C) ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908—O.23 RL.1(4)—ਸੂਟ— ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ—ਕੀ CPC ਦੇ O.23 RL.1(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰੱਖ-ਰਖਾਅਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ, ਭਾਵ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ?- ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ- ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ (ਤਾਜ਼ਾ ਮੁਕੱਦਮਾ) ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਫਾਈਲ ਪਲਾਇਟ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ- ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤਾਜ਼ਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਸਨਮਾਨ।

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ , ਆਰਡਰ 23 ਨਿਯਮ 1(4) ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੇ/ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ (ਤਾਜ਼ਾ ਮੁਕੱਦਮਾ) ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰੇ ਕਿ ਤਾਜ਼ਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਗੋਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਅਜਿਹੀ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਇੱਕੋ ਕਾਰਨ ਸਨ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ ਦੋਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, 30.01.1992 ਅਤੇ 25.01.1992 ਨੂੰ ਦਰਜ ਮੁਦਈਆਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵੇਂ ਮੁਦਈਆਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਮੁਦਈ ਜੋ 30.01.1992 ਨੂੰ

ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ P-1 ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ। ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ। (ਪੈਰਾ 17)

(D) ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872—S.68—ਤਸਦੀਕ ਲਈ ਅਮਲ ਦਾ ਸਬੂਤ—ਕੀ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ S.68 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਪੂਰਵਜ ਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਹੋਲਡ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ਠੋਸ ਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ- ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ਇਕ ਧਿਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ- ਟੈਸਟਕਰਤਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਰਾਦਾ ਵਸੀਅਤਕਰਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ - ਇਸ ਲਈ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ੱਕੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਚੇਤਨ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਠੋਸ ਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਵਸੀਅਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੂਚੱਜਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਸੀਅਤ ਕੀਤੀ ਬਲਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 21)

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ.

ਸਿਮਰਨਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪੀ.ਐਸ. ਖੁਰਾਣਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਨਿਲ ਖੇਤਰਪਾਲ, ਜੇ.

(1) ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 4-ਅਪੀਲੈਟਸ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2/ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 20.04.1992 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਰੱਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ

ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ 'ਤੇ ਵੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 5 ਤੋਂ 9 ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਨੂੰ 20.04.1992 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:-

1. ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਦੀ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਫਰਮਾਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ?
2. ਕੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ (ਮੁਕੱਦਮੇ) ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?
3. ਕੀ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਆਰਡਰ 23 ਨਿਯਮ 1(4) ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
4. ਕੀ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 68 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(3) ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਵੰਜ ਸਾਰਣੀ ਤੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ
ਆਈ
ਆਈ
ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ
I ----- (ਗੰਗੋ/ਦੇਵ . ਨੰਬਰ 6)
ਆਈ

ਆਈ ਬੂੜ ਸਿੰਘ (Pltf. No.1)	ਆਈ ਗੁਰਦੇਵਨ ਬਾਈ (Pltf. ਨੰ. 2)	ਆਈ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ (Def. No.5) III	ਆਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (Def. No.6) (De ਆਈ ਆਈ ਆਈ	ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਮੇ f.No.7) (Def.No.8)	ਆਈ ਗੁਲਾਬੇ
ਆਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (Def. No.6)		ਆਈ ਬਚਨ ਸਿੰਘ (Def.	ਆਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (Def.		ਆਈ ਹਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਡੈਫ. ਨੰ. 4)

(4) ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬੂੜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵਨ ਬਾਈ, ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਧੀ ਨੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1992 ਦੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ: 313-1 ਵਿਚ 20.04.1992 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 4 ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਈ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪਰਿਣਾਮੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਬੇਲੋੜਾ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਹੈ।

(5) ਜੇ ਤੱਥ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਏ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਸ. ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ, ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਭਾਵ 16 ਕਨਾਲ ਮਾਪ ਕੇ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਚਾਰ ਪੋਤੇ-ਪੁੱਤਰ ਅਰਥਾਤ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 4- ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 07.04.1992 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 4-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 20.04.1992 ਨੂੰ ਆਰਡਰ 12 ਰੂਲ 6, ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ।

(6) ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ 20.04.1994 ਨੂੰ 20.04.1992 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 5 ਅਤੇ 6 ਦੁਆਰਾ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 5 ਅਤੇ 6 ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ।

(7) ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 20.04.1992 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਮਿਤੀ 31.12.1991 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਈ, ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(8) ਸਿੱਖਿਅਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ:

1. ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
2. 20.04.1992 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਸਲ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।
3. 07.04.1992 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ 20.04.1992 ਦੀ ਡਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ 23 ਨਿਯਮ 1(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(Anil Kshatrapal J)

4. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦਾ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਬਾਈਡਿੰਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।
5. ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।
6. ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਅਤੇ ਫਰਮਾਨ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ।
7. ਵਸੀਅਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰ ਗਈ ਹੈ।

(9) ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ 07.04.1992 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਫਰਮਾਨ 20.04.1992 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰਡਰ 12 ਨਿਯਮ 6, ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 20.04.1992 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

“ਹਾਜ਼ਰ:- ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੁਦਈ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਿਕਰੀ ਸ਼ੀਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਰਿਕਾਰਡ ਰੂਮ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ। ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ

20-4-1992

ਸਬ ਜੱਜ I ਕਲਾਸ,

ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ"

(10) ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਧਿਰਾਂ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਲ ਲੱਗਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਫਰਮਾਨ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਵਾਲ ਨੰ.1

I

(Anil Kshetarpal, J.) ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਦੀ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ?

(11) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਗਲਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਲੀਲ ਵਾਲਾ ਕੇਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਅਤੇ ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਢੰਗ ਹੈ। ਸੰਪਤੀ. ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਸਵੈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਝੁਕਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਗਏ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਜੋ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਾਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ **ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ 'ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਸਟਾਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਭੋਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਦੁਆਰਾ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਫਰਮਾਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਫਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(12) ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਕਾਰਨ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਗਲਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਡੀਡਬਲਯੂ-1, ਨਿਹਾਲੀ ਬਾਈ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਰ ਪੋਤੇ ਨਹੀਂ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4-ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੋਤੇ-ਪੁੱਤਰ ਇੱਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਗੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਝੌਤਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ **ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੋਰ². ਫਿਰ ਵੀ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਫਰਮਾਨ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ

ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਰਮਾਨ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ 14 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 20.04.1992 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਨੰ.2

(II) ਕੀ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾ ਅਤੇ ਫਰਮਾਨ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ (ਪਲੇਇੰਟ) ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

(13) ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਗਲਾ ਕਾਰਨ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੇ ਗਏ ਆਰਡਰ 7 ਨਿਯਮ 1 ਕਲਾਜ਼-ਜੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਧਿਰ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਪਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲੰਬਿਤ ਜਾਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ VII(1)(j) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ:-

" ਪੈਰਾਲੀਟ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵੇ।- ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਲਿਖੇ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ:-

(a) -----(i)

(j) ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਕਿ ਇੱਕੋ ਹੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲੇਗਾ।"

(14) ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕੋਡ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(15) ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਗੇ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਜੱਦੀ ਸਹਿ-ਪਾਰਸੀਨਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ 20.04.1992 ਦੀ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਸਹੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਡਿਕਰੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

(16) ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪੁਰਖੇ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਨੇ ਖੁਦ ਪੈਰੇ 5 ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 1992 ਦੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 313-1 ਦੀ ਮੁਦਈ ਦੀ ਕਾਪੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ 20.04.1992 ਨੂੰ ਡਿਕਰੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, 07.04.1992 ਨੂੰ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਖੋਜ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਨੰ.3

(1) ਕੀ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਆਰਡਰ ਰੂਲ 1 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(17) ਆਰਡਰ 23 ਨਿਯਮ 1(4) ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੇ/ਤਾਜ਼ੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ (ਤਾਜ਼ਾ ਮੁਕੱਦਮਾ) ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰੇ ਕਿ ਤਾਜ਼ਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਗੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਅਜਿਹੀ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਇੱਕੋ ਕਾਰਨ ਸਨ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ ਦੋਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, 30.01.1992 ਅਤੇ 25.01.1992 ਨੂੰ ਦਰਜ ਮੁਦਈਆਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵੇਂ ਮੁਦਈਆਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਮੁਦਈ ਜੋ 30.01.1992 ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ P-1 ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ। ਏ

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਨੰ.4

(iv) ਕੀ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 68 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

(18) ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਡੀਡਬਲਯੂ-2 ਹੰਸ ਰਾਜ, ਇੱਕ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ, ਡੀਡਬਲਯੂ-3 ਗਿਆਨ ਚੰਦ, ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਡੀਡਬਲਯੂ-4 ਸੋਮ ਨਾਥ, ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਸੀਅਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਗਵਾਹ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ 07.04.1992 ਦੀ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਸੀਅਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ 07.04.1992 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਦਈਆਂ ਲਈ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਵਸੀਅਤ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਮਰ 85 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਵਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ-ਟੈਸਟਰ ਆਪਣੀ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਨੇਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸਾਲ 1992 ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 20.04.1992 ਨੂੰ ਡਿਕਰੀ ਜਾਰੀ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਮਿਤੀ 31.12.1991 ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(19) ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਕਾਰਨ ਫਿਰ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 4 ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਵਸੀਅਤ ਵਿਚ, ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਚਾਰ ਪੋਤੇ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ। ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੂੜ

ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਸਿਟਾ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਾਲੀ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਸੀਅਤ ਇਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਵਸੀਅਤ 'ਤੇ ਦੋ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਹਰ ਪਾਸੇ. ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਤ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਟਾਈਪ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(20) ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਸੀਅਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਵਸੀਅਤ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹਨ. ਡੀਡਬਲਯੂ-3, ਗਿਆਨ ਚੰਦ-ਲੇਖਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਆਡਿਟ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਜਿਸਟਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਸੀਅਤ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 108 'ਤੇ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਧੀਵਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੁਝ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਾਲਾਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਸ਼ੱਕੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਹੋਈ।

(21) ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੀ ਚੇਤੰਨਤਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਠੋਸ ਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਵਸੀਅਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਚੱਜਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਸੀਅਤ ਕੀਤੀ ਬਲਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਵਸੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ।

(22) ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 4 ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(23) ਉਪਰੋਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(24) ਲੀਬਿਤ ਫੁਟਕਲ ਦਰਖਾਸਤ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(25) ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਆਰ ਆਈ ਤਭਰਾ ਰਿਸ਼ੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ